

Göncz Annamária — Páhy Anna — Lelkes Nóra — Dr. Ferencsik István — Vass Gábor

Multifunkcionális szemléletű térhasználat értékelési modell megalapozása

A XXI. század kapujából visszatekintve az előző iparosodó századokra, rá kell ébrednünk, hogy az emberiség elvesztette kapcsolatát a környezetével, azzal nem összhangban, hanem azt használva él. Valószínű, hogy ez a társadalom fejlődésének természetes folyamata, mégis, ha hosszú távon, a létrehozott és még meglévő értékekkel együtt akarunk élni változtatni kell „használói” szemléletünkön. A hátrahagyott XX. század társadalmi, természeti és politikai konfliktusai rávilágítottak arra, hogy az ember és életterének kapcsolatát figyelmen kívül hagyva, azt meggondolatlanul használva, létünk kerül veszélybe.

Számos idea született, amely kísérletet tesz a fennmaradás és fejlődés stratégiájának megfogalmazására, de mindegyik alapvetően egy tézisre épül: **miként lehet az életterünket, meghatározott céloknak alárendelve, racionálisan használni.**

A kérdés ezek után már csak az, hogy (1) mit tekintünk életternek, (2) milyen célok és igények fogalmazódnak meg, élveznek előnyt és (3) hogyan valósul meg a racionális használat.

A fent megfogalmazódó elvi problémára csoportunk egy többcélú, plurális környezeti elven alapuló tér-használat modell felállításával igyekezett választ adni.

Kutatásunk léptéke regionális szintű, Győr-Moson-Sopron megyében, 58 települést érintő, Soproni- és Kapuvári statisztikai kistérség. E két kistérség elegendően nagy nemzeti szintű problémák és tendenciák érzékeléséhez, viszont önálló egység ahhoz, hogy helyi folyamatokat is értékelni tudjunk.

A terület olyan sajátos természetföldrajzi (változatos relief, vízrajz), gazdasági (határon átnyúló kapcsolatok) és társadalmi (rurális- és urbanizált térségek) jellegzetességeket mutat, melyek alapján a térhasználat optimalizáló módszerünk nagy biztonsággal értékelhető. Itt kell felhívunk a figyelmet arra, hogy vizsgálatunk „pilot projekt” jellegű, így értékelő rendszerünk — megfelelő korrekcióval — országos szinten is működik.

Vizsgálatunk megalapozásaként a következő hipotéziseket fogalmaztuk meg:

1. A térség meghatározó térhasználati konfliktusa a környezet (természeti- és társadalmi) érzékenysége és a klasszikus térformáló funkciók között körvonalazódik,
2. a tér használatáért az egyes funkciók között kompetíció alakulhat ki, amely a térhasználati alkalmasság függvénye,
3. a kiegyensúlyozott térhasználat feltétele a kompetitív funkciók konfliktus területeinek térbeli megfogalmazása.

E feltevések alapján a modellünkben öt tér-funkció használat alkalmasságát vizsgáltuk, a következők szerint:

- • környezeti érzékenység
- • táj és természetvédelmi alkalmasság funkció

- • mezőgazdasági, alapjában termék-előállító funkció
- • gazdasági teljesítmény, mint termelő jellegű funkció
- • életminőség, mint elsősorban fogyasztási funkció

A térhasználati funkciók közötti konfliktusokat térbeli lehatárolására két analitikai lépésben került sor:

1. 1. általános tér-használat alkalmasság értékelés minden egyes funkcióra,
2. 2. az egyes funkciók és a térség környezeti érzékenységének valamint a táj és természetvédelmi alkalmasságának páronkénti összehasonlító értékelése.

A vizsgálatot térinformatikai eszközzel végeztük, az eredményeket a térben (térképen) ábráztuk.